

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

GÜLBAHAR ve TUT -TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:24468/03)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

24 Şubat 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltilmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (24468/03) no'lu davanın nedeni (T.C. vatandaşları) sırasıyla 1973 ve 1972 doğumlu olan Süleyman Gülbahar ve Hüseyin Tut'un (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 24 Temmuz 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından G. Tuncer tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

27 Temmuz 1995 tarihinde, terörle mücadele çerçevesinde yürütülen operasyonlar sırasında başvuranlar, İstanbul polisi tarafından yasadışı silah bulundurmaktan yakalanmışlardır. 9 Ağustos 1995 tarihinde, İstanbul 3 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi nöbetçi hakimi başvuranların tutuklanmasına karar vermiştir. 21 Eylül 1995 tarihli iddianame ile Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı yasadışı örgüt adına cinayet, silahlı saldırı ve patlayıcı kullanmak gibi terör eylemlerinde bulunmaktan dört sanıkla birlikte başvuranların mahkumiyetini talep etmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi, her iki başvuran için üç ayda bir duruşmalar gerçekleştirmiştir. Mahkeme, atılı suçların niteliği ve kanıtların durumunu göz önüne alarak her seferinde başvuranların tutukluluk halinin devamına karar vermiştir. 9 Ekim 2001 tarihinde, İstanbul 4 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi, sağlık durumu nedeniyle Gülbahar'ın serbest bırakılmasına karar vermiştir. Gülbahar izleyen duruşmaların hiçbirine katılmamıştır.

Hükümet, başvuranların ve avukatlarının ondan fazla duruşmada hazır bulunmadığını ifade etmektedir.

12 Mart 2003 tarihinde gerçekleştirilen 41. duruşma sırasında Devlet Güvenlik Mahkemesi, Devletin anayasal düzenine saldırıda bulunmaktan başvuranları ömür boyu hapse mahkum etmiştir. Ancak 21 Ekim 2003 tarihinde sözkonusu karar, usul hatası nedeniyle Yargıtay tarafından bozulmuştur.

21 Ekim 2005 tarihinde de tutuklu bulunduğu süre göz önüne alınarak Tut serbest bırakılmıştır. 30 Haziran 2004 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasıyla dava İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülmeye başlanmış olup halen derdesttir.

HUKUK

Başvuranlar, AİHS'nin 6/1 maddesi kapsamında haklarında açılan dava süresinin uzunluğundan şikayetçilerdir. Başvuranlar, AİHS'nin 6/3 maddesine atıfta bulunarak, gözetim altında bulundukları süre esnasında avukat yardımından faydalanmamaları nedeniyle de şikayetçi olmaktadır. Ayrıca Tut, tutukluluk süresinin çok uzun olmasından şikayetçi olmakta ve AİHS'nin 5/3 maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet, dava halen derdest olduğundan iç hukuk yollarının tüketilmediği kanaatindedir. Hükümet ayrıca, iç hukuk yollarının etkisiz olduğuna kanaat getirildiği takdirde, altı ay

kuralına riayet edilmediği itirazında bulunmaktadır. Son olarak Hükümet, başvuranların esasa ilişkin itirazlarına karşı çıkmaktadır.

AİHM, daha önce benzer şikayet ve görüşleri incelediğini hatırlatmaktadır (bkz, örneğin, *E.K.-Türkiye*, başvuru no: 28496/95, 28 Kasım 2000 ve *Yücel-Türkiye* (no:2), başvuru no: 31152/04, 8 Nisan 2008). Mevcut davada AİHM, yukarıda sözü edilen davalarda ulaştığı sonuçlardan farklı bir sonuca ulaşmak için hiçbir neden görememektedir. AİHS'nin 35. maddesinde belirtilen kabuledilemezliğe ilişkin hiçbir gerekçe tespit edemeyen AİHM, sözkonusu şikayetlerin kabuledilebilir nitelikte olduğunu beyan etmektedir.

AİHS'nin 6/1 maddesinde ileri sürülen ihlale ilişkin olarak ise, dikkate alınacak süre 27 Temmuz 1995 tarihinde başlamaktadır. AİHM'nin elindeki unsurlara göre ulusal mahkemeler önünde halen derdest olan dava iki dereceli mahkemede üç kere görülerek yaklaşık on üç yıl altı ay sürmüştür.

AİHM, mevcut davadakine benzer sorunları ortaya koyan davaları incelemiş ve konuya ilişkin yerleşik içtihadından çıkan kriterleri göz önüne alarak “makul süre” gerekliliğine riayet edilmediğini tespit etmiştir (bkz, diğerleri arasından, *Frydlender-Fransa*, başvuru no: 30979/96).

Başvuranlar ve avukatları tarafından yinelenen eksiklikler ile işlenen suçların karmaşıklığını göz önüne alarak mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmak için hiçbir neden göremeyen AİHM, AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiği kanaatindedir.

Başvuranların gözaltı sırasında avukat yardımından yoksun kalmalarına ilişkin AİHS'nin 6/3 c) maddesi ile ilgili olarak AİHM, *Salduz-Türkiye* (başvuru no: 36391/02, 27 Kasım 2008) kararına atıfta bulunmakta ve aynı gerekçelerle sözkonusu hükmün ihlal edildiğini tespit etmektedir.

Başvuranın şikayetçi olduğu tutukluluk yaklaşık dokuz yıl on ay sürmüştür. AİHM, benzer davaları incelemiş ve bu kadar süre tutuklu tutulmanın AİHS'nin 5/3 maddesini ihlal ettiğine kanaat getirmiştir (bkz, *Dereci-Türkiye*, başvuru no: 77845/01, 24 Mayıs 2005 ve *Taciroğlu-Türkiye*, başvuru no: 25324/02, 2 Şubat 2006). Hükümetin sözkonusu sonuçlardan farklı sonuçlara ulaştıracak hiçbir tespit ve argüman sunmamasından dolayı AİHM, Tut açısından AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmaktadır.

AİHS'nin 41. maddesinin uygulanmasına ilişkin olarak ise başvuranlar maruz kaldıkları manevi zarar için sırasıyla 25.000 ve 40.000 Euro talep etmektedirler. Hükümet, AİHM'ye sözkonusu talepleri reddetme çağrısında bulunmaktadır.

Başvuranların belli bir manevi zarara uğramalarından dolayı AİHM, hakkaniyete uygun olarak Gülbahar'a 7000 Euro ve Tut'a 13.000 Euro manevi tazminat ödenmesine hükmetmektedir.

Başvuranlar, yaklaşık 6.500 Euro avukatlık ücretine ve 200 Euro masraflara tekabül eden miktarı talep etmektedirler. Belgelendirilmediğini göz önüne alan AİHM, masraflara ilişkin talepleri reddetmektedir. Buna karşın, avukatlık ücreti ile ilgili taleplere ilişkin olarak, AİHM, başvuranların avukatı tarafından iletilen çalışma tablosunu göz önüne almakta ve hakkaniyete uygun olarak başvuranlara 1.000 Euro ödenmesine hükmetmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE;

1. Başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilebilir* olduğuna;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6/3 c) maddesinin ihlal edildiğine;
4. Başvuran Hüseyin Tut açısından AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğine;
5. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından aşağıdaki miktarların ödenmesine:
(i) her türlü vergiden muaf tutularak Süleyman Gülbahar'a 7.000 Euro (yedi bin Euro) manevi tazminat;
(ii) her türlü vergiden muaf tutularak Hüseyin Tut'a 13.000 Euro (on üç bin Euro) manevi tazminat
(iii) her türlü vergiden muaf tutularak avukatlık ücreti için başvuranlara ortaklaşa olarak 1.000 Euro (bin Euro).
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 24 Şubat 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.